

ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI
AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”

Cu titlu de manuscris
CZU: 347.734(478)(043.2)

GUȘTIUC LUDMILA

SISTEMUL BANCAR AL REPUBLICII MOLDOVA
ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

552.03 – Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2025

Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe penale și Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne.

Autor:

GUȘTIUC Ludmila

Referenți oficiali:

SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar

ARMEANIC Alexandru, doctor în drept, conferențiar universitar

Membrii Consiliului Științific Specializat D 552.03-25-01:

ARSENI Alexandru, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar

CREANGĂ Liliana, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar

BĂIEȘU Aurel, doctor habilitat în drept, profesor universitar

ANTOCI Albert, doctor în drept, conferențiar universitar

BOȘCĂNEANU Marcel, doctor în drept, conferențiar universitar

CIMIL Dorin, doctor în drept, conferențiar universitar

TROFIMOV Igor, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea tezei va avea loc în data de 17 iunie 2025, ora 14:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 552.03-25-01 din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (adresa: or. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, blocul administrativ, etajul 2)

Rezumatul și teza de doctor pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md).

Secretar științific al

Consiliului Științific Specializat: _____ CREANGĂ Liliana
doctor în drept,
conferențiar universitar

Autor:

_____ GUȘTIUC Ludmila

CUPRINS:

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	9
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	22
BIBLIOGRAFIE.....	28
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	30
ADNOTARE.....	34
ANNOTATION.....	35
АННОТАЦИЯ.....	36

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei investigate. În prezent, sistemul bancar al Republicii Moldova se află în fața unor provocări de ordin major, fiind generate de modificările substanțiale la nivel național, regional și internațional. Începând cu anii 1990 s-au conturat o serie de evenimente, care au influențat sistemul bancar autohton: globalizarea piețelor financiare, extinderea circuitului de clienți și furnizori peste hotarele naționale, creșterea companiilor, care desfășoară operațiuni într-un șir de țări, inclusiv în statele membre ale Uniunii Europene, accesul sporit la piețele de capital, furtul miliardului, pandemia COVID-19, criza financiar-bancară globală, războiul din Ucraina, majorarea exagerată a prețurilor la resursele energetice, introducerea noii tehnologii bancare eficiente și rapide. Acești pași grăbiți constituie factorii de modelare a domeniului sistemului bancar. Tema tezei de doctorat reflectă un subiect important și inedit de cercetare pentru spațiul academic al Republicii Moldova, fiind consacrată analizei sistemului bancar în contextul integrării europene.

Actualitatea tezei de doctorat rezultă, mai întâi de toate, din statutul acordat Republicii Moldova de stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană. Totodată, în această lucrare aducem în prim-plan evoluțiile recente ale activității Băncii Naționale a Moldovei și a băncilor comerciale, în contextul integrării europene. În acest context, ținem să subliniem că legislația națională urmează a fi racordată la o serie de Directive ale Parlamentului European și Consiliului, care se referă la activitatea băncilor, activitatea, reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit și supravegherea bancară.

De asemenea, lucrarea științifică oferă publicului de specialitate juridică norme și idei, care au dus la crearea și propunerea dispozițiilor constituționale privind banca centrală a Republicii Moldova. Se remarcă interesul semnificativ pentru aspectele legislative privind rolul și funcțiile specifice ale Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul ultimilor ani, această temă a devenit tot mai captivantă nu doar din cauza interesului sporit al consumatorilor și companiilor față de creșterea calității serviciilor bancare și de plăți, ci și grație faptului protecției drepturilor financiar-bancare a cetățenilor Republicii Moldova.

Tema tezei de doctorat este actuală, reușindu-se abordarea comprehensivă a aspectelor teoretice ale sistemului bancar național, luând în considerație concordanța acestuia cu noile realități economico-politice.

Tema tezei de doctorat este importantă, deoarece se sesizează abordarea teoretică și practică a aspectului anticorupțional în sistemul bancar autohton. Problematica anticorupțională cu referire la sectorul bancar a fost abordată, dat fiind situația, unanim acceptată de către legiuitori, practicieni și savanți, prin care fraudă bancară și delapidările

din sectorul bancar au avut loc datorită, elementului corupțional manifestat, în special, de către Banca Națională a Moldovei. Totuși, corupția din sectorul bancar ar fi fost imposibilă fără susținerea masivă din partea justiției Republicii Moldova. Anume judecătorii au fost cei care, prin interpretarea lor frauduloasă, au anihilat cele mai bune practici bancare, dar și legislația bancară armonizată la standardele Uniunii Europene. Domeniul contenciosului administrativ a fost lăsat deliberat în umbră, atât din motiv că nu corespunde specialității, cât și din considerentele că ar exista un domeniu strategic mai prioritar, precum este cel al corupției din sectorul bancar. Anume prin prevenirea și diminuarea considerabilă a elementului corupțional din practicile bancare situația s-ar ameliora imediat și la cote sesizabile pentru întreaga societate.

Scopul lucrării. Scopul prezentei lucrări constă în analiza științifică a organizării sistemului bancar național, identificarea problemelor din sectorul bancar în procesul de aliniere a țării noastre la standardele europene și formularea recomandărilor pentru optimizarea cadrului normativ privind funcționarea eficientă a sistemului bancar din perspectiva aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Obiectivele cercetării. Ca rezultat, au fost stabilite următoarele obiective:

- analiza conceptelor de „sistem bancar”, „activitate bancară” și „operațiune bancară”, pentru a înțelege mai bine acțiunile desfășurate de bănci în cadrul unui sistem bancar;
- elucidarea cadrului legal privind regimul juridic al Băncii Naționale a Moldovei și al băncilor comerciale;
- argumentarea nivelului de independență al Băncii Naționale a Moldovei în calitate de autoritate administrativă în armonizarea legislației bancare;
- analiza comparativă a sistemelor bancare din unele state ale Uniunii Europene și posibilitatea preluării celor mai bune practici bancare europene în sistemul bancar al Republicii Moldova;
- descrierea depășirii problemelor alinierii Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene prin consolidarea mecanismului de apărare a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar;
- identificarea măsurilor privind eficientizarea sistemului bancar al Republicii Moldova în contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Ipoteza cercetării. În urma adoptării și implementării legislației și a standardelor europene, sistemul bancar al Republicii Moldova suferă modificări majore, în ceea ce privește structura sa instituțională, politicile și practicile financiar-bancare. Transformările semnificative influențează în mod pozitiv eficiența și stabilitatea sistemului bancar, iar accesul accelerat la standardele bancare europene stimulează o încrede-

re mai mare asupra sistemului bancar național, creează premise pentru atragerea de investiții străine și facilitează accesul băncilor comerciale autohtone la piețele financiare internaționale. Totuși, există posibilitatea ca integrarea europeană să aducă provocări și dificultăți în adaptarea sistemului bancar național la noile cerințe și standarde. În acest context, ipoteza cercetării sugerează că integrarea europeană, chiar dacă modelează considerabil traiectoria sistemului bancar din Republica Moldova, totuși, acesta poate fi influențat într-o măsură mare de instabilități politice, inflație, crize energetice, pandemii, conflicte geopolitice, crize economice mondiale sau chiar războaie regionale.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Lucrarea evidențiază noutatea și originalitatea cercetării prin abordarea doctrinar-normativă a instituției sistemului bancar pentru a oferi o prezentare clară a nivelului progreselor Republicii Moldova în acest domeniu, punând accent pe statutul de țară candidată la Uniunea Europeană, și prin elucidarea problemelor și dificultăților de realizare a alinierii reglementărilor naționale bancare la standardele europene. Originalitatea științifică se manifestă prin cercetările științifice efectuate asupra cadrului normativ bancar și generalizarea concepțiilor doctrinale privind sistemul bancar național și european, argumentele personale *vis-a-vis* de problematicile abordate. Elementul inovațional al cercetării se materializează prin recomandările autorului privind propuneri de *lege ferenda* în textul Constituției Republicii Moldova.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. În procesul elaborării tezei de doctorat am apelat la un șir de metode și abordări, care oferă un spectru larg asupra temei analizate.

Efectuând cercetarea științifică, am utilizat o varietate de metode. Metodele utilizate pe parcursul elaborării tezei de doctorat au fost atent selectate, ținând cont de specificul cercetării. Inițial am utilizat metoda istorică. Grație metodei istorice, am cercetat apariția și evoluția băncii și a sistemului bancar.

Pe parcursul cercetării, o metodă, care a trezit interes, reprezintă metoda logică. Astfel, prin analiză și sinteză, am identificat esența și rolul sistemului bancar în economia națională, poziția Băncii Naționale a Moldovei, cauza și efectele fraudei bancare, relația de interdependență dintre protecția drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar.

Analiza comparativă reprezintă o altă metodă folosită, care implică compararea și evaluarea diferențelor și similarităților între două entități. În contextul temei de cercetare, analiza comparativă include: compararea legislației bancare din Republica Moldova cu legislația bancară a unor state membre ale Uniunii Europene. Prin urmare, au fost analizate, din punct de vedere comparativ, sistemele bancare din Austria, Franța, Germania și România.

O altă metodă, pe care ne-am bazat constant, este metoda dialectică, fiind o abordare analitică, care se concentrează pe identificarea adevărului în baza mai multor opinii. Metoda dialectică implică analiza interacțiunii și interdependenței dintre diversele elemente ale sistemului bancar al Republicii Moldova și integrarea europeană.

Metodele: statistică și analiză cantitativă, au fost utilizate pe parcursul elaborării studiului științific, pentru a evalua eficacitatea politicilor publice și a inițiativelor, destinate să faciliteze alinierea la standardele europene a sistemului bancar al Republicii Moldova, în funcție de dovezile cantitative.

Ținând cont de caracterul științific și interdisciplinar al studiului, pentru a atinge scopul propus pentru cercetare, s-a recurs și la metodele următoare: metoda cercetării bibliografice și documentării științifice, metoda empirică și metoda sistemică, care, luate în ansamblu, au permis redarea subiectului privind sistemul bancar al Republicii Moldova în contextul integrării europene.

Suportul informațional. Subiectul privind sistemul bancar al Republicii Moldova apare în diverse surse bibliografice. Autorii autohtoni, precum A. Armeanic, V. Cojocaru, A. Guștiuc, V. Burac, și autorii români, precum C. C. Kirițescu, D. D. Șaguna, M. A. Rațiu, I. Silberstein, L. Bercea, I. Turcu, A. Dumitrescu-Pasecinic, M. Tofan, dar și autorii străini, precum C. Gavalda, J. Stoufflet, F. Dekeuwer-Deffosez, G. Decocq, Y. Gerard, au abordat probleme privind evoluția, esența, importanța, rolul, structura și activitatea sistemului bancar. Ținând cont și de dimensiunea integrării europene a temei tezei de doctorat, au fost analizate un șir de surse ce țin de dreptul Uniunii Europene, precum: V. Juc, A. Thatham, E. Osmochescu, C. Smochină, D. Ungureanu, A.-M. Comșa, S. Usherwood, J. Pinter, Age F. P. Bakker, C. Altavilla și alții.

Semnificația teoretică. Din punct de vedere teoretico-științific, pe parcursul investigației științifice au fost analizate diverse aspecte în materia dreptului bancar. Rezultatele cercetării pot servi în calitate de suport teoretic adițional pentru disciplina drept bancar. Suntem ferm convinși că acest studiu va fi util, în primul rând, autorităților competente, persoanelor interesate, care acordă mai puțină atenție aspectului legal privind sistemul bancar al Republicii Moldova în contextul integrării europene. De asemenea, studiul conține concluzii și recomandări pentru perfecționarea sistemului bancar al Republicii Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă din propunerile concrete cu privire la îmbunătățirea sistemului bancar național, având ca reper recomandările instituțiilor europene. Rezultatele cercetării, de asemenea, pot duce la apariția unor noi direcții de cercetare în domeniul dreptului public, cu preponderență: relațiile de colaborare a Băncii Naționale a Moldovei cu alte autorități publice naționale, controlul realizat de Banca

Națională a Moldovei în calitate de autoritate administrativă. Concluziile și recomandările lucrării sunt expuse la finalul cercetării, ținând cont de deficiențele sistemului bancar autohton și de impedimentele de realizare a armonizării legislației naționale bancare cu legislația Uniunii Europene. Propunem ajustarea cadrului normativ bancar al Republicii Moldova în scopul protecției eficiente a drepturilor financiar-bancare a cetățenilor și evitarea comiterii fraudei bancare 2.

Rezultatele obținute, care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante, constau în fundamentarea științifică a reglementării juridice a organizării sistemului bancar autohton, prin argumentarea ideii că sistemul bancar necesită să fie mai sigur, mai solid și mai transparent, fapt ce a permis reliefa trăsăturilor acestuia și propunerea de soluții în vederea eficientizării și armonizării cadrului normativ aferent sistemului bancar la standardele Uniunii Europene.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost examinate în ședințele Seminarului Științific de Profil din cadrul „Academiei Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. De asemenea, rezultatele cercetării științifice se regăsesc atât în publicațiile științifice elaborate în calitate de autor și coautor, cât și în cadrul participărilor la conferințele științifice naționale și internaționale: Masa rotundă cu participare internațională, consacrată Zilei internaționale a drepturilor omului „Protecția drepturilor omului: mecanisme naționale și internaționale” din 11 decembrie 2013; Conferința științifică cu participare internațională „Protecția drepturilor și libertăților omului în procesul asigurării ordinii și securității publice” din decembrie 2021; Conferința științifică internațională cu genericul „Perspectivele și problemele integrării în spațiul European al cercetării și educației” organizată de Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Ediția a X-a din 7 iunie 2023; Conferința științifico-practică internațională organizată de Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din 23 iunie 2023. O bună parte din concluziile și recomandările autorului, cu privire la subiectul abordat, se regăsesc într-un număr impunător de articole științifice publicate fie în reviste de profil, fie în monografii, fie în studii naționale și internaționale, precum: *Legea și Viața*, *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”* a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, *Studii și cercetări juridice*, *Administrarea publică* (Revista metodică-științifică trimestrială).

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 25 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: bancă; sistem bancar; Banca Națională a Moldovei; armonizarea legislației naționale; drepturile financiar-bancare ale persoanei; diminuarea practicilor corupționale; integrare europeană.

CONȚINUTUL TEZEI

Lucrarea este constituită din trei capitole, introducere, concluzii generale și recomandări, bibliografie.

Introducerea oferă prezentarea clară a subiectului cercetat, care conține argumentarea actualității și importanței problemei abordate, determinarea scopului și obiectivelor tezei, ipoteza cercetării, noutatea științifică a rezultatelor obținute, sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese, suportul informațional, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, fiind descrisă modalitatea de aprobare a rezultatelor cercetării, cu realizarea unui sumar al compartimentelor tezei.

În capitolul 1, cu titlul **„Analiza doctrinar-normativă a problematicii instituției sistemului bancar și identificarea problemelor de cercetare”**, sunt prezentate și analizate opiniile savanților în domeniul de cercetare, identificate în diverse monografii, tratate, reviste de specialitate, studii științifice cu impact atât din Republica Moldova, cât și peste hotarele ei. Sunt analizate semnificațiile doctrinare a expresiei științifice „sistem bancar”. Într-o abordare doctrinară generală, sintagma „sistem bancar” înglobează în sine mai multe elemente științifice, precum: „drept bancar”, „activitate bancară” și „operațiuni bancare”. Considerăm că dreptul bancar implică reguli și proceduri complexe, care necesită cunoștințe specializate și experiență, pentru a fi înțelese și aplicate corect. Moneda este elementul central al activității bancare. Dreptul bancar abordează aspectele legale și etice legate de utilizarea monedei într-un mod, care să promoveze stabilitatea financiară și să protejeze interesele consumatorilor. „Poziționat la confluența unor domenii de mare interes, dreptul bancar este în legătură cu economia, autorii neagreând, însă, calitatea sa de viitoare componentă a dreptului economic, rolul statului în viața economică justificându-se doar pentru asigurarea supravegherii activității bancare, instituțiile de credit participând la creația monetară” [18, p. 4].

Reieșind din analiza detaliată a definițiilor expuse de o serie de doctrinari atât din Republica Moldova, cât și străini, concluzionăm că dreptul bancar este o ramură de drept ce cuprinde totalitatea normelor juridice, care reglementează atât statutul juridic al băncilor comerciale și al băncii centrale dintr-un stat, cât și relațiile dintre bancă și clienți și alte părți interesate, în scopul gestionării operațiunilor bancare și furnizării serviciilor bancare.

Următorul pas constă în expunerea asupra semnificației sintagmei „operațiunilor bancare” și „activități bancare”. Ne concentrăm pe principalele dificultăți legale întâlnite în desfășurarea și analizarea unei activități sau operațiuni bancare în cadrul sistemului bancar în care se desfășoară

acestea. De obicei, astfel de provocări constituie crizele în domeniul financiar-bancar, care duc la cristalizarea modificărilor în sistemul bancar. Spre exemplu, autorii americani, A. Pollard și J. Daly menționează că „Criza financiară, care a început în 2007 a dus la modificarea majoră a funcționării piețelor de valori mobiliare, în special a celor care implică swap-uri și instrumente derivate. În același timp, au fost aduse modificări infrastructurii de reglementare, care afectează activitățile băncilor și holdingurilor bancare” [19, p. 14-5]. Pentru a aduce claritate termenilor „operațiune bancară” versus „activitate bancară”, constatăm că operațiunea bancară se referă la acțiunile specifice desfășurate de către o bancă în cadrul activității sale, precum: acordarea de credite, acceptarea depozitelor de la clienți, procesarea plăților, transferurile bănești, emiterea de carduri de credit sau de debit, gestionarea conturilor și altele. Pe de altă parte, activitatea bancară reprezintă o sferă mai largă, care cuprinde toate operațiunile desfășurate de o bancă pentru a-și îndeplini rolul în sistemul bancar, incluzând atât operațiunile bancare specifice, cât și activitățile de administrare, precum și interacțiunea cu clienții. În urma precizării expresiilor de „operațiune bancară” și „activitate bancară”, se desprinde ideea că rezultatul unei operațiuni bancare îmbracă forma unui serviciu bancar, care se materializează în munca prestată de către angajații băncii, constând în servicii de împrumut, servicii de decontare în numerar, servicii de transfer bănesc, servicii de emitere a cardurilor de credit sau de debit, mai nou, servicii de consultanță în utilizarea aparatelor de ultimă generație.

După o analiză aprofundată a noțiunilor „drept bancar”, „activitate bancară” și „operațiuni bancare”, este elucidată esența termenului „sistem bancar”. Sistemul bancar specific economiei de piață modernă nu este unicul tip de sistem pe care îl întâlnim în istoria dreptului. De-a lungul evoluției sistemului bancar, au fost perioade când banca centrală nu exista sau când sistemul bancar se baza doar pe băncile centrale. Au fost expuse opiniile cercetătorilor științifici, precum: Y. Oritani, A. Armeanic și V. Cojocaru, Y. A. Kropin, V. Sanduța, V. Babii, B. Căpraru, C.C. Kirițescu și E.M. Dobrescu. Generalizând abordările conceptului de sistem bancar, precizăm elementele de bază ale sistemului prin definirea acestuia. Respectiv, sistemul bancar reprezintă un sistem socio-economic al economiei naționale, format din totalitatea băncilor comerciale și a instituțiilor financiare, inclusiv banca centrală dintr-un stat, care contribuie la intermedierea financiară, furnizând servicii financiar-bancare prin operațiuni și activități bancare și asigurând stabilitatea economică a țării.

Cu referire la rolul sistemului bancar s-au expus cercetătorii S. Yehoryceva, T. Gudz, M. Krupka, O. Kolodiziev, N. Tarasevych în publicația științifică intitulată „The role of the banking system in supporting the financial equilibrium of the enterprises: the case of Ukraine” (2019), care

constată că „rolul sistemului bancar într-o economie tranformațională este determinat tocmai de măsura în care acesta servește drept sursă de fonduri pentru sectorul real” [21, p. 190]. Împărtășim opinia experților, deoarece succesul sistemului bancar într-o economie în proces de formare este măsurat de gradul în care reușește să servească ca sursă de finanțare sectorul privat, contribuind, astfel, la stimularea creșterii economiei și a dezvoltării durabile a statului.

În același timp, susținem necesitatea aprofundării cercetărilor în materia formulării unor principii de formare și funcționare a unui sistem bancar eficient. În acest context, cercetătorul A.M. Tavasiev în lucrarea „Drept bancar” (2024) evidențiază următoarele principii:

1. „principiul controlabilității – dezvoltarea sistemului bancar să fie bazată pe prognoză, planificare și programare.

2. principiul evoluției – dezvoltarea sistemului bancar să fie treptată și temeinică.

3. principiul adecvării – economia națională să fie compatibilă cu elementele sistemului bancar.

4. principiul complexității funcționale – să fie prezente toate elementele necesare sistemului bancar în proporțiile necesare.

5. principiul autodezvoltării – capacitatea sistemului bancar de a face față amenințărilor în adresa stabilității acestuia.

6. principiul transparenței – capacitatea sistemului bancar de a furniza informații clare clienților.

7. principiul eficienței – sistemul bancar trebuie să fie eficient pentru clienți.

8. principiul suportului juridic adecvat – implică stabilirea și respectarea unui cadru legal solid” [22, p. 39-40].

O importantă lucrare ce vine să completeze studiul științific este „Moneda. Mică enciclopedie” elaborată de Kirițescu C.C., Dobrescu E.M. Este cunoscut faptul că, în ultimii ani, un factor important în destabilizarea sistemului bancar a fost inflația. Domniile lor consideră că „temeiul imediat al inflației este dezorganizarea economică și financiară, reflectată în creșterea masei banilor în circulație într-un ritm mai rapid decât al creșterii producției” [12, p. 168]. „Pornind de la interpretările cele mai larg acceptate în literatură cu privire la fenomenul inflației, putem defini acest fenomen ca fiind încărcarea canalelor circulației cu o cantitate excesivă de bani fără valoare proprie, care duce la deprecierea lor în raport cu aurul și cu celelalte mărfuri și la redistribuirea venitului național. În condițiile capitalismului, redistribuirea venitului național prin intermediul inflației se face, în general, în avantajul claselor suprapuse și în dauna oamenilor muncii” [13, p. 50].

O inovație pe piața financiar-bancară reprezintă *bitcoin*-ul, care scoa-

te în evidență suveranitatea financiară. Actualmente, în Republica Moldova se vorbește rar și se cunoaște puțin despre *bitcoin*, în calitate de criptomonedă. Dat fiind faptul că am găsit doar o sursă tradusă în limba română, expunem opinia unui grup de cercetători: T. Ajiboye, L. Buenaventura, A. Gladstein, L. Liu, A. Loyd, A. Machado, J. Song și A. Vranova, care au avut curajul să se întâlnească într-o casă din Los Angeles, statul California, Statele Unite ale Americii și timp de câteva luni au muncit la elaborarea unei lucrări inedite: „Bitcoin: Libertate, finanțe, viitor” (2021). Autorii nominalizați constată că „aparitia *bitcoin* este scânteia care va declanșa noua revoluție financiară... Iar moneda *bitcoin* va fi din ce în ce mai folosită ca metodă de plată în tranzacțiile internaționale, tocmai pentru că monedele fiat vor rămâne ineficiente” [1, p. 90-91]. Această poziție este confirmată și de către autorul studiului științific, subliniind că, dacă va exista posibilitatea din partea statului de a bloca banii clienților și dacă monedele și bancnotele vor dispărea, ne vom pomeni într-un sistem autoritar, unde fiecare tranzacție a cetățeanului de rând va fi monitorizată.

Concomitent cu cercetarea doctrinară, sunt analizate și reglementările normative privind sistemul bancar al Republicii Moldova.

Din punct de vedere substanțial, se redă o înțelegere corectă a problemelor-cheie ale studiului: în ce măsură viziunile doctrinare ce vizează dreptul bancar, activitatea bancară și operațiunile bancare se corelează cu cadrul normativ privind instituția sistemului bancar.

Dreptul bancar, fiind o ramură de drept relativ nouă, iar sectorul bancar fiind unul din cele mai dinamice ale economiei Republicii Moldova, evident că este reglementat de un set imens de acte normative [6, p. 21].

Cu referință la izvoarele dreptului bancar, care în esență se referă la sistemul bancar, profesorii A. Armeanic și V. Cojocaru le definesc ca fiind „totalitatea actelor normative, care reglementează raporturile juridice bancare” [2, p. 13]. Ținem să subliniem că izvoarele dreptului bancar se clasifică în izvoare generale și izvoare speciale. În ierarhia izvoarelor dreptului, primul loc îl ocupă legea fundamentală – Constituția Republicii Moldova, care a fost adoptată la 29 iulie 1994 și a intrat în vigoare la 27 august 1994. Analizând minuțios conținutul Constituției Republicii Moldova, cu referire la sistemul bancar, evidențiem articolul 130 intitulat „Sistemul financiar-creditar”. Cel mai important mesaj pe care-l transmite articolul în cauză constă în dreptul exclusiv la emisiunea monetară ce aparține Băncii Naționale a Moldovei. Remarcăm cu simplitate că actuala Constituție a Republicii Moldova practic nu face referință directă la Banca Națională a Moldovei. Din punct de vedere juridic, în opinia noastră, includerea unei dispoziții privind Banca Națională a Moldovei în conținutul Constituției Republicii Moldovei ar aduce mai multe avantaje. Acest pas ar duce la „sporirea certitudinii juridice în privința unor

problematici juridice” [5, p. 609], care ar rezulta în urma unei eventuale aderări a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. Introducerea dispozițiilor privind banca centrală a Republicii Moldova în textul Constituției Republicii Moldova ar înlătura orice problemă de natură legală. „De asemenea, ca izvoare comune ale dreptului bancar putem menționa: Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1107-XV din 06.06.2002; Legea cu privire la societățile pe acțiuni, nr. 1134-XIII din 02.04.1997, republicată la 01.01.2008. Ca izvoare speciale putem menționa: Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, nr. 548-XIII din 21.07.1995; Legea privind activitatea băncilor, nr. 202 din 06.10.2017 (în vigoare 01.01.2018); Legea instituțiilor financiare, nr. 550-XIII din 21.07.1995; Legea privind reglementarea valutară, nr. 62 din 21.03.2008; Legea cambiei, nr. 1527-XII din 22.06.1993; Legea privind asociațiile de economii și împrumut, nr. 139 din 21.06.2007; Legea privind redresarea și rezoluția băncii, nr. 232 din 03.10.2016; actele normative ale Băncii Naționale a Moldovei” [2, p. 13]. Pentru întregirea tabloului privind repertoriul legal al sistemului bancar, completăm lista menționată supra cu Legea cu privire la bani nr. 1232-XII din 15 decembrie 1992. Considerăm că titlul și conținutul acesteia sunt căzute în desuetudine și urmează a fi adaptate în conformitate cu transformările, care au loc sistemul bancar autohton. Suntem de părerea că, ar fi mult mai științific argumentat, dacă legea menționată supra ar fi redenumită în Legea monetară sau Legea cu privire la unitatea monetară, moneda unui stat fiind unul dintre cele mai importante elemente distinctive ale unei națiuni. Precizăm că în Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548 din 21.07.1995 [14] legiuitorul utilizează expresia de „unitate monetară”. De asemenea, „din perspectiva legală, este reprezentativă utilizarea cuvântului unitate”.

Actualmente, sistemul bancar din Republica Moldova este reglementat de câteva acte normative esențiale: Legea cu privire la activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017 [15]; Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548 din 21.07.1995 [14]; Legea instituțiilor financiare nr. 550 din 21.07.1995 [16]. Precizăm că Legea nr. 202/2017 reglementează exigent următoarele aspecte: supravegherea bancară realizată ca atribuție de către Banca Națională a Moldovei, supravegherea prudențială, cerințe stricte privind accesul la activitatea băncilor și cu referire la prevenirea și combaterea finanțării terorismului. Prezintă interes și Legea nr. 232 din 03.10.2016 privind redresarea și rezoluția băncilor. Observăm în textul legii un spectru larg de sancțiuni. Sancțiunile sunt prevăzute în articolul 315 și articolul 316 din lege, fapt ce oferă posibilitatea Băncii Naționale a Moldovei de a fi flexibilă și corectă când e cazul să aplice sancțiuni.

Abordarea complexă a cadrului normativ bancar al Republicii Moldova reflectă importanța acestuia în sistemul dreptului, în care toate

elementele sale sunt interconectate. Acesta este de o semnificație incontestabilă pentru asigurarea funcționării corecte a sistemului bancar din țară. În concluzie, putem conchide că cadrul normativ bancar al Republicii Moldova urmează să fie actualizat și adaptat la schimbările și evoluția pieței financiar-bancare europene și internaționale pentru a putea fi eficient.

Capitolul II, cu genericul **„Banca Națională a Moldovei – autoritate administrativă în armonizarea legislației bancare”** constituie analiza regimului juridic de activitate a Băncii Naționale a Moldovei. Din punct de vedere al conținutului, se oferă o prezentare generală a activității Băncii Naționale a Moldovei, atât sub aspect doctrinar, cât și practic, ținând cont de realitățile politice, juridice și socio-economice.

Din punct de vedere evolutiv, începând cu anul 1991 sistemul bancar din Republica Moldova a cunoscut o transformare fundamentală. Este vorba despre crearea unui sistem bancar organizat pe două paliere, Banca Națională a Moldovei, ca bancă centrală și băncile comerciale. În acest sens, printr-un decret prezidențial din 4 iunie 1991, Banca Republicană din Moldova a Băncii de Stat a fost reorganizată în Banca Națională a Moldovei, argumentând constituirea unei bănci centrale prin „...promovarea unei politici unice în domeniul circulației monetare, creditelor, operațiunilor cu valută străină și al asigurării unui control eficient asupra activității sistemului bancar din republică...” [4].

Analizând aspectul originii și evoluției Băncii Naționale a Moldovei, înțelegem funcțiile și atribuțiile acesteia în sistemul bancar autohton, care, în mod special, sunt: asigurarea stabilității economice și financiar-bancare a țării prin implementarea politicii monetare, reglementarea și supravegherea sistemului bancar, emiterea monedei naționale și gestionarea rezervelor valutare.

În același timp, apariția și evoluția Băncii Naționale a Moldovei ilustrează tranziția de la un model de sistem postsovietic la un sistem bancar modern, compatibil cu cel european.

Sub aspect substanțial, este analizată natura juridică și activitatea Băncii Naționale a Moldovei ca autoritate administrativă. Conform dispozițiilor legale, mai exact a Legii nr. 548 din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, „Banca Națională este o persoană juridică publică autonomă” [14]. În conformitate cu articolul 1 al Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, intitulat „Statutul juridic al Băncii Naționale a Moldovei”, „Banca Națională a Moldovei (denumirea echivalentă – Banca Națională) este banca centrală a Republicii Moldova” [14]. Obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Referindu-ne la relațiile Băncii Naționale a Moldovei cu Guvernul, remarcăm că „Banca Națională conlucrează cu Guvernul

în realizarea obiectivelor sale și întreprinde acțiunile necesare pentru a realiza o astfel de conlucrare. Banca Națională furnizează organelor economice și financiare ale Guvernului, la cererea acestora, informații referitoare la problemele monetare și financiare” [14]. Iar în situația în care Banca Națională solicită informații cu referire la problemele monetare și financiare, organele economice și financiare ale Guvernului sunt obligate să le prezinte. De asemenea, referitor la conlucrarea Băncii Naționale cu Guvernul, „Guvernatorul Băncii Naționale poate asista și lua cuvântul la ședințele Guvernului, alocuțiunea fiind consemnată în procesul-verbal și poate prezenta în scris opinii cu privire la problemele abordate în urma participării la ședințe” [14].

În privința relațiilor Băncii Naționale a Moldovei cu Parlamentul, legiuitorul moldovean stabilește că „Banca Națională este o persoană juridică publică autonomă și este responsabilă față de Parlament” [14]. De asemenea, la cererea Parlamentului, Banca Națională este obligată să avizeze proiectele de legi care vizează domeniile de activitate a băncii centrale. Politica Băncii Naționale este explicată Parlamentului de către Guvernatorul Băncii Naționale, membrii Consiliului de supraveghere sau membrii Comitetului executiv. Relațiile dintre Parlamentul Republicii Moldova și Banca Națională a Moldovei nu reprezintă relații de subordonare. Potrivit articolului 22 al Legii Băncii Naționale a Moldovei conducerea băncii este asigurată de: „Consiliul de supraveghere, care este organul responsabil de organizarea unui sistem eficient de supraveghere publică independentă a activității Băncii Naționale și Comitetul executiv, care asigură realizarea independentă a atribuțiilor de bază ale acesteia” [14]. La propunerea Președintelui Parlamentului, Parlamentul Republicii Moldova numește Guvernatorul Băncii Naționale. Ulterior, la propunerea Guvernatorului Băncii Naționale, Parlamentul numește prim-viceguvernatorul și viceguvernatorii. La funcția de membru al Consiliului de supraveghere și al Comitetului executiv candidații trebuie să fie cetățeni ai Republicii Moldova, să aibă studii superioare, să se bucure de o reputație ireproșabilă, să nu aibă în ultimii 5 ani în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională.

În sensul articolului 107 alineatul (2) din Constituția RM, Banca Națională a Moldovei are natura juridică de autoritate administrativă. Astfel, „în scopul conducerii, coordonării și exercitării controlului în domeniul organizării economiei și în alte domenii care nu intră nemijlocit în atribuțiile ministerelor, se înființează, în condițiile legii, și alte autorități administrative” [3]. În opinia noastră, începând cu anul 1991, Banca Națională a Moldovei, ca natură juridică, era și este un organ al statului. Considerăm că noțiunea de „*organ de stat*” nu semnifică neapărat subor-

donarea față de Guvern. Independența instituțională se referă la ideea că „autoritatea monetară este un organ de sine-stătător, nu face parte din administrația guvernamentală” [20, p. 162]. Însă faptul că Banca Națională a Moldovei nu face parte din instituțiile subordonate guvernului nu înseamnă că aceasta nu face parte din administrația publică. Respectiv, ajungem la concluzia că Banca Națională a Moldovei este o autoritate administrativă independentă.

Misiunea sistemului bancar al Republicii Moldova, pe lângă multe altele, este de a se adapta noilor realități, a studia legislația și practica Uniunii Europene în domeniul bancar și a transpune în legislația Republicii Moldova tot ceea ce Uniunea Europeană a produs pe dimensiunea bancară. Toate acestea vor aduce eficiență instituțională și avantaje, în ultimă instanță, cetățeanului și persoanelor juridice.

Nu a rămas în umbră nici abordarea independenței Băncii Naționale a Moldovei. Independența băncii centrale reprezintă o problemă analizată atât de către teoreticieni, cât și de către juriști și specialiști care activează în domeniul financiar-bancar. Totodată, independența este un principiu ce caracterizează o bancă centrală.

Statul simte nevoia de a avea o instituție, care să asigure și să mențină stabilitatea prețurilor. Prin această idee se explică necesitatea instituirii și funcționării unei bănci centrale.

Analizând doctrina internațională ajungem la ideea că banca centrală nu poate fi subordonată intereselor altor autorități publice, dar autoritățile publice pot interveni în instruirea băncii centrale pentru atingerea obiectivelor sale.

În ceea ce privește tipurile de independență a băncii centrale, susținem opinia lui Lorenzo Bini Smaghi, deoarece în Raportul Băncii Centrale Europene de convergență pe anul 2020 întâlnim o clasificare identică a categoriilor de independență, fiind următoarele:

1. independența funcțională;
2. independența instituțională;
3. independența personală;
4. independența financiară.

Independența funcțională presupune că obiectivul fundamental al băncii centrale trebuie să fie exprimat într-o manieră clară și transparentă. De asemenea, independența funcțională are în vedere situația când obiectivul fundamental al băncii centrale trebuie să elimine orice ambiguități în reglementările juridice. Independența instituțională reprezintă relația de subordonare a băncii centrale fie față de Guvern, fie față de Parlament. Independența personală se referă la faptul că guvernatorul trebuie să fie numit în funcție pe un mandat cât mai lung. Independența financiară constă în capacitatea băncii centrale de a dispune în

activitatea sa de resursele sale proprii.

Pe lângă independență, o caracteristică importantă a politicii duse de către banca centrală este transparența. Transparența politicii monetare reprezintă mijlocul prin intermediul căreia se poate crește responsabilitatea băncii față societate. Într-un final, banca centrală trebuie să coordoneze exact acele politici care corespund intereselor financiar-bancare naționale.

Cu referire la independența băncii centrale, ne expunem asupra situației Băncii Naționale a Moldovei. Din punct de vedere instituțional, banca centrală autohtonă se prezintă ca o instituție independentă față de guvern. Prin urmare, realizând o analiză minuțioasă a Legii Băncii Naționale a Moldovei putem constata că aceasta se află într-o poziție subordonată numai față de Parlament. Din punct de vedere personal, legiuitorul prevede o durată minimă de șapte ani pentru mandatul guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei, dar și pentru membrii Consiliului de supraveghere și ai Comitetului executiv. Independența membrilor Consiliului de supraveghere este asigurată prin numirea acestora de către Parlament pe o perioadă de 7 ani. Din punct de vedere financiar, Banca Națională a Moldovei, deși este un organ de stat, dispune de un buget propriu, ceea ce îi asigură autonomia necesară pentru îndeplinirea funcțiilor sale. În acest context, putem spune că, din punct de vedere al independenței, Banca Națională a Republicii Moldova poate fi clasată printre băncile considerate a avea un grad mediu de independență.

Se atestă că independența Băncii Naționale a Moldovei este un element cheie, piatra de temelie în sistemul de armonizare a legislației și practicilor bancare autohtone la cele desprinse din spațiul Uniunii Europene. Totodată, consacrarea și respectarea cu sfințenie a principiului independenței Băncii Naționale a Moldovei se racordează perfect cu principiile și bunele practici de funcționare a Băncii Centrale Europene. Iar prin aceasta, Banca Națională a Moldovei se conformează reglementărilor internaționale în materia independenței sale, cu titlu de exemplu fiind menționate normele Comitetului de la Basel și cele ce guvernează activitatea Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale.

Finalul capitolului este consacrat analizei entităților reglementate și supravegheate de către Banca Națională a Moldovei. Se atestă că atributul diferențial dintre o bancă și o instituție financiară constă în faptul că pe lângă atragerea depozitelor bănești și acordarea creditelor, banca își asumă și obligația de a organiza traficul de plăți.

Este schițat tabloul celor 4 bănci, fiind cele mai importante ale sistemului bancar autohton: Banca Comercială „Moldova-Agroindbank”, Banca Comercială „Moldindconbank”, OTP Bank și Banca Comercială „Victoriabank”. Banca Comercială „Moldova-Agroindbank”, așa cum se

poate de observat din studiul comparat, este banca care se află în topul băncilor naționale după valoarea depozitelor la termen. Banca Comercială „Moldindconbank” a fost fondată la 25 octombrie 1991, drept bază servind Banca Republicană de Stat pentru Industrie și Construcții. OTP Bank își începe activitatea la 4 iulie 1990. În scurt timp, banca a beneficiat de linie de creditare din partea organizațiilor financiar-bancare internaționale. De rând cu celelalte bănci naționale, Banca Comercială „Moldova-Agroindbank” și Banca Comercială „Moldindconbank”, în anul 2003, Banca Comercială „Mobiasbanca” implementează sistemul bancar on-line. Actualmente, Banca Comercială „Victoriabank” se află pe locul 4 în topul celor mai importante bănci din Moldova. În conformitate cu articolul 16, alineatul (2) al Legii privind activitatea băncilor nr. 202/2017, „băncile sunt organizate ca societăți pe acțiuni conform legislației cu privire la societățile pe acțiuni” [17]. Domeniul de activitate și de supraveghere a băncilor comerciale este reglementat de un șir de acte normative, atât de pe dimensiunea Băncii Naționale a Moldovei, cât și de pe dimensiunea regimului juridic al băncilor comerciale din Republica Moldova. Totuși, actul principal, ce guvernează materia regimului juridic de reglementare și supraveghere a băncilor comerciale de către Banca Națională a Moldovei este Legea nr. 202 din 06.10.2017 privind activitatea băncilor.

Se remarcă în prezent că activitatea băncilor în Republica Moldova a fost rapid digitalizată. Băncile comerciale au dezvoltat strategia acordării creditelor rapide.

În scopul asigurării stabilității sistemului bancar autohton, Banca Națională a Moldovei depune efort considerabil pentru a menține legătura continuă cu băncile comerciale.

Grație abordărilor în acest capitol se scoate în evidență rolul și poziția Băncii Naționale a Moldovei în calitate de autoritate administrativă în armonizarea legislației bancare naționale cu legislația Uniunii Europene.

Capitolul III, este intitulat **„Sistemul bancar european și reverberațiile sale pentru sistemul bancar al Republicii Moldova”**. După ce ne-am angajat pe această cale de analiză, evoluțiile în domeniu s-au precipitat, Republica Moldova devenind stat candidat la aderarea la Uniunii Europene, iar abordarea statică a trebuit să fie abandonată în favoarea unei perspective evolutive în care Republica Moldova încearcă să țină pasul cu remarcabilele transformări, care afectează sistemul de drept, în general, și sistemul bancar, în mod special. Ca rezultat, în acest capitol, sunt evidențiate cele mai importante realizări ale Republicii Moldova, ținând cont de orientarea fermă a statului de a se integra în Uniunea Europeană.

În primul rând, este descris cadrul juridic instituțional al sistemului bancar european, precum Sistemul European al Băncilor Centrale și Banca Centrală Europeană. De asemenea, se reliefează rolul și organiza-

rea Băncii Centrale Europene, precum și independența băncii centrale a Uniunii Europene.

Analizând minuțios cele trei etape ale Uniunii Economice și Monetare, constatăm că în cea de-a doua etapă a procesului de unificare monetară și economică se evidențiază prin crearea instituțională necesară acestuia, și anume înființarea Institutului Monetar European. Institutul Monetar European a fost fundamentul integrării monetare europene, care, ulterior, a fost transformat în Banca Centrală Europeană.

De asemenea, se constată că în prezent problematica instituției sistemului bancar autohton se manifestă ca un subiect care are nevoie stringentă de adaptare a cadrului normativ al acestuia la standardele europene. Prin armonizare legislativă în domeniul bancar se înțelege procesul de aducere la un standard comun al legislației referitoare la bănci și instituțiile financiare din diferite țări. Scopul este de a crea un cadru legal și regulamentar unitar și coerent, care să faciliteze funcționarea eficientă a pieței bancare și să promoveze stabilitatea financiară. Acest proces implică alinierea la standardele regionale sau internaționale, precum și coordonarea între diferitele autorități de reglementare și supraveghere financiară.

Sistemul European al Băncilor Centrale este compus din: Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene. Conducerea Sistemului European al Băncilor Centrale este asigurată de Banca Centrală Europeană, care are rolul principal în stabilirea și implementarea politicii monetare pentru zona euro.

Începând cu anul 2008, când a avut loc criza financiară globală, au fost extinse atribuțiile Sistemului European al Băncilor Centrale. Prin urmare, au fost incluse în sfera de competență a Sistemului European al Băncilor Centrale acțiuni privind supravegherea prudențială. Astfel, au fost create autorități de supraveghere bancară.

Un subiect important abordat în lucrare este analiza practicilor bancare europene și anume, sistemul bancar al Austriei, Franței, Germaniei și României. Selectarea anumitor aspecte ale sistemului bancar din aceste state se fundamentează pe următoarele elemente comparative: componența sistemului bancar, statutul băncii centrale, relațiile dintre băncile centrale naționale din Sistemul European al Băncilor Centrale și regimul instituțiilor de credit.

Din perspectiva preluării practicilor bancare europene, în mod special, a celor din Austria, Germania, Franța și România, pentru îmbunătățirea sectorului bancar, Republica Moldova ar putea include: standardele ridicate de reglementare și supraveghere bancară în scopul asigurării stabilității și integrității sistemului bancar; promovarea incluziunii financiar-bancare pentru toți cetățenii, inclusiv pentru cei din zonele rurale; dezvoltarea infrastructurii bancare digitale în scopul sporirii eficienței

și accesibilității serviciilor bancare; implementarea practicilor combaterii finanțării terorismului și practicilor antispălare de bani; promovarea educației financiare și a responsabilității financiare personale pentru cetățeni; asigurarea și sprijinirea unui mediu favorabil de afaceri; crearea Institutului Bancar al Republicii Moldova, care prin organizarea cursurilor de perfecționare ar contribui la dezvoltarea juriștilor și specialiștilor din domeniul bancar.

O entitate din România, care prezintă interes deosebit este Institutul Bancar Român. Institutul Bancar Român reprezintă o instituție, care funcționează în domeniul bancar și oferă un spectru larg de programe de training pentru specialiști din sectorul financiar-bancar. În urma analizei minuțioase a activității Institutului Bancar Român, am constatat că aceasta este o practică salutară pentru Republica Moldova.

Respectiv, ar fi o idee genială, dacă am prelua modelul român de activitate a Institutului Bancar în practica bancară a Republicii Moldova și de a fonda un Institut Bancar în Moldova, care ar fi responsabil de formarea profesională continuă. Fondarea Institutului Bancar din Moldova ar însemna crearea unui centru științifico-practic în domeniul financiar-bancar. Drept model pentru Institutul Bancar autohton poate servi Institutul Bancar Român, Institutul Bancar American sau oricare Institut Bancar din cadrul statelor Uniunii Europene.

În general, există oportunități pentru Republica Moldova de a se inspira din experiența și practicile de succes din sistemele bancare ale Austriei, Germaniei, Franței sau României pentru a perfecționa propriul sistem bancar și pentru a promova dezvoltarea economică și financiar-bancară în țară. Impactul preluării bunelor practici străine s-ar resimți brusc asupra stabilității financiar-bancare și asigurării protecției drepturilor consumatorilor. Dar unul dintre cele mai importante aspecte ce țin de armonizarea legislației naționale bancare cu legislația Uniunii Europene, constă în faptul că legile, care vor fi transpuse în Republica Moldova, sunt deja traduse de către autoritățile românești. Astfel, acest lucru va juca un rol important în îndeplinirea mai rapidă a obligațiilor asumate în domeniul financiar-bancar de către Republica Moldova față de Uniunea Europeană.

Rolul guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei în procesul de integrare europeană poate fi unul decisiv, deoarece acesta este responsabil de implementarea politicilor și reformelor necesare pentru alinierea țării la standardele și cerințele Uniunii Europene. Guvernatorul trebuie să coordoneze eforturile de aderare și să asigure respectarea angajamentelor pe segmentul bancar asumate de țara noastră în procesul de integrare europeană.

La finalul capitolului sunt elucidate căile alinierii Republicii Moldova

la standardele Uniunii Europene prin fortificarea mecanismului de apărare a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și diminuarea practicilor corupționale dins sistemul bancar.

Cercetarea științifică a subiectului dat este determinată de faptul că în Republica Moldova, există deficiențe grave în ceea ce privește respectarea drepturilor financiar-bancare ale persoanelor. Dar și diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar implică eforturi din partea autorităților naționale, a societății civile și a partenerilor internaționali. „Într-o abordare generală, corupția și Republica Moldova au devenit sinonime” [7, p. 94].

Furtul miliardului a avut un impact devastator asupra sectorului bancar, provocând colapsul a trei bănci importante din Republica Moldova și afectând încrederea în întregul sistem financiar-bancar. Acest lucru a avut consecințe negative asupra depozitarilor, clienților și investitorilor din sistemul bancar. Furtul miliardului a avut consecințe devastatoare asupra Republicii Moldova, afectând încrederea publică, stabilitatea economică și politică și, evidențiind nevoia de urgență de reforme instituționale și diminuare a practicilor corupționale în sectorul bancar.

Drepturile financiar-bancare ale persoanelor în Republica Moldova se referă la drepturile pe care le au consumatorii în relația lor cu instituțiile financiare, precum ar fi băncile. „De menționat faptul că acțiunile de consolidare a drepturilor economice ale persoanelor prin mecanisme anticorupționale, enunțate în documentele de politici publice, au și început a fi realizate, cu precădere la finele anului 2022 – debutul anului 2023” [8, p. 56].

Avem ferma convingere că, dreptul de a avea acces la informație de interes public este corelat cu apărarea drepturilor persoanelor, la general și drepturile economice, în special, ale persoanelor. Iar gradul de corupție este cu atât mai mare, cu cât este mai mică transparența și este îngrădit accesul la informație.

Pe motivul că Republica Moldova s-a confruntat cu corupție în sectorul financiar-bancar, acest comportament a avut consecințe grave pentru economie și pentru cetățeni, în mod special, diminuarea încrederii în sistemul bancar, pierderi financiare și dezvoltarea economică încetinită. În ultimi ani, însă, autoritățile din Republica Moldova, au întreprins eforturi pentru a combate corupția în sectorul financiar-bancar prin intermediul reformelor legislative. Însă acestea s-au dovedit a fi insuficiente. Respectiv, până în prezent, diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar rămâne a fi o provocare continuă, iar consolidarea eficienței sistemului bancar – o prioritate pentru autorități și pentru societatea civilă.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Lucrarea evidențiază noutatea și originalitatea cercetării prin abordarea doctrinar-normativă a instituției sistemului bancar pentru a oferi o prezentare clară a nivelului progreselor Republicii Moldova în acest domeniu, punând accent pe statutul de țară candidată la Uniunea Europeană, și prin elucidarea problemelor și dificultăților de realizare a alinierii reglementărilor naționale bancare la standardele europene.

Noutatea științifică a lucrării constă în formularea unor propuneri de *lege ferenda* de către autor, orientate spre revizuirea și completarea textului Constituției Republicii Moldova.

Totalizând asupra cercetării aprofundate și multiaspectuale a sistemului bancar al Republicii Moldova, venim cu un șir de concluzii:

1. Sistemul bancar național reprezintă un sistem socio-economic al economiei naționale, fiind format din totalitatea băncilor comerciale și a instituțiilor financiare, inclusiv Banca Națională a Moldovei, care contribuie la intermedierea financiară, furnizând servicii financiar-bancare prin operațiuni și activități bancare și asigurând stabilitatea economică a țării noastre (*cap. 1 par. 1.1*).

2. Sistemul bancar al Republicii Moldova se caracterizează prin următoarele aspecte distinctiv: acesta este unul fragmentat, dominat de câteva bănci mari autohtone, influențat de nivelul ridicat al finanțării externe și expus la diverse riscuri de ordin legal, economic și politic (*cap. 1 par. 1.1*).

3. În timp ce Republica Moldova se aliniază la standardele Uniunii Europene, sistemul bancar național adoptă, de asemenea, standardele internaționale, inclusiv implementarea Convențiilor Basel și a altor acorduri internaționale relevante (*cap. 1 par. 1.1*).

4. Banca Națională a Moldovei, fiind autoritate administrativă în armonizarea legislației bancare naționale cu legislația comunitară, joacă un rol important în gestionarea politicii monetare, asigurarea stabilității financiare și promovarea dezvoltării economice durabile a țării. Dar, cu regret, actualmente, în Constituția Republicii Moldova lipsesc dispoziții privind atribuțiile Băncii Naționale a Moldovei pe respectiva dimensiune (*cap. 1 par. 1.2*).

5. Fiind elucidate obiectivele în corelație cu tematica de cercetare, evidențiem încă o dată faptul că, Republica Moldova și-a stabilit vectorul său european în cadrul politicii externe, drept bază legală servind Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Cu toate că s-au scurs mai mult de 10 ani de la semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, autoritățile statale nu au reușit să adapteze sistemul bancar la standardele Uniunii Europene. Deci, sistemul bancar al Republicii Moldova este aliniat la standardele europene

parțial, doar o parte a directivelor europene fiind transpuse în legislația bancară națională (*cap. 2 par. 2.2*).

6. Din punct de vedere al independenței sale, Banca Națională a Moldovei se prezintă ca o instituție independentă față de Guvern și se află într-o poziție subordonată numai față de Parlament, fiind obligată, însă, să preavizeze actele și inițiativele sale de către Ministerul Justiției, dispunând de un buget propriu, ceea ce îi asigură autonomia necesară pentru îndeplinirea funcțiilor sale. Ținând cont de aceste caracteristici, Banca Națională a Moldovei este poziționată printre băncile cu un grad mediu de independență. (*cap. 2 par. 2.3*).

7. Atestăm situația consolidării independenței Băncii Naționale a Moldovei. În comparație cu perioadele precedente, soldate cu atacuri la adresa independenței „exagerate” a Băncii Naționale a Moldovei, ultimul deceniu situația s-a remediat considerabil, independența băncii central naționale fiind de netăgăduit. Totuși, evoluțiile de ultimă oră – Proiectul de lege prin care deciziile Consiliului Suprem de Securitate ar putea deveni obligatorii (inclusiv pentru Banca Națională a Moldovei), necesită o monitorizare atentă și o intervenție promptă, în sensul neadmiterii interferenței în independența Băncii Naționale a Moldovei (*cap. 2 par. 2.3*).

8. Activitatea băncilor în Republica Moldova a fost digitalizată parțial și a dezvoltat strategia acordării creditelor rapide, ceea ce denotă faptul că sistemul bancar al Republicii Moldova tinde spre perfecționare și, eventual, spre integrarea în sistemul bancar european (*cap. 2 par. 2.4*).

9. În urma analizei practicilor bancare europene, este indicat de a prelua experiența statelor membre ale Uniunii Europene în domeniul bancar pentru a contribui la perfecționarea sistemului bancar național în vederea corespunderii acestuia cerințelor europene (*cap. 3 par. 3.2*).

10. Odată ce Republica Moldova a devenit stat candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, și, mai cu seamă, odată ce au început negocierile de aderare la Uniunea Europeană, se impune realizarea unor reforme substanțiale ale sistemului judiciar și bancar și adaptarea acestora la standardele europene (*cap. 3 par. 3.3*).

11. Se constată o detașare a Băncii Naționale a Moldovei față de politicile publice naționale ce vizează acțiuni de armonizare a legislației naționale cu cea a Uniunii Europene. În sensul că, în textul politicilor publice naționale ce vizează aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană nu se regăsesc acțiuni de competența Băncii Naționale a Moldovei (*cap. 3 par. 3.3*).

12. Îndrăznim să credem că rezultatele științifice vor aduce contribuția la realizarea acțiunilor prevăzute de Strategia „Moldova Europeană 2030”, fapt ce va aduce prosperitate și speranțe de viitor pentru întreaga populație a Republicii Moldova [10, p. 378], [8, p. 64] (*cap. 3 par. 3.3*).

13. Sistemul judiciar compromis și lipsit de independență a contribuit la fraudă bancară. Există deficiențe în cadrul legal bancar actual, care pot crea condiții favorabile pentru comiterea „fraudei bancare 2” (cap. 3 par. 3.4).

14. Legea nr. 202 din 06.10.2017, care reglementează activitatea băncilor, cuprinde dispoziții ce pot aduce atingere gravă drepturilor fundamentale ale individului. Astfel, se acordă Băncii Naționale a Moldovei puteri discreționare și arbitrare în ceea ce privește sancționarea administratorilor de bănci comerciale, afectându-le drepturile (cap. 3 par. 3.4).

15. Corupția și problemele grave din justiție, dacă nu vor fi remediate, inclusiv prin intermediul instrumentelor științifico-doctrinare, vor continua să distrugă din interior statul Republica Moldova, inclusiv segmentul financiar-bancar [9, p. 137], [10, p. 377] (cap. 3 par. 3.4).

16. Conștienți de acest pericol, atât Guvernul, cât și Parlamentul, fiecare pe domeniul său de competență, au demarat acțiuni concrete și radicale de remediere a situației grave din domeniul justiției [10, p. 377], [8, p. 64] (cap. 3 par. 3.4).

17. În Republica Moldova se atestă faptul că, drepturile financiar-bancare ale persoanelor nu sunt respectate, mai mult, lipsește un mecanism prin intermediul căruia să se asigure securitatea financiar-bancară a persoanelor (cap. 3 par. 3.4).

18. Cu regret, așa și nu a fost instituită Curtea (Judecătoria) Anticorupție, de competența căreia ar fi fost, inclusiv și soluționarea cauzelor ce ar viza corupția din sectorul bancar (fraudele bancare mari) (cap. 3 par. 3.4).

19. Pe finalul definitivării cercetării doctorale, Republica Moldova a venit cu inițiativa de instituire a cadrului juridic privind organizarea și funcționarea Sistemului Național Antifraudă. Salutăm o atare decizie, fiind un instrument de prevenire a noilor fraude bancare (cap. 3 par. 3.4).

Considerăm că, prin rezultatele științifice obținute, a fost soluționată problema științifică importantă care constă în *fundamentarea științifică a reglementării juridice a organizării sistemului bancar autohton prin argumentarea ideii că sistemul bancar necesită să fie mai sigur, mai solid și mai transparent, fapt ce a permis reliefaarea trăsăturilor acestuia și propunerea de soluții în vederea eficientizării și armonizării cadrului normativ aferent sistemului bancar la standardele Uniunii Europene.*

În vederea aplicării rezultatelor cercetării științifice, sunt formulate:

A. anumite recomandări:

1. A crea în sectorul bancar din Republica Moldova un mediu atractiv pentru investitorii din statele membre ale Uniunii Europene, punând accentul pe conglomeratele bancare mari, fapt care, printre altele, ar spori și securitatea bancară a Republicii Moldova.

2. A elimina off-shorizarea sectorului bancar din Republica Moldova [11, p. 125].

3. A majora plafonul de garantare a depozitelor bancare, pentru a crește nivelul de încredere a cetățenilor în sistemul bancar autohton, astfel asigurându-se totodată și stabilitatea sectorului bancar față de turbulențe de ordin intern și extern [11, p. 125].

4. A evalua actul de justiție prin prisma activității apărării drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și diminuării practicilor corupționale din sistemul bancar.

5. A monitoriza atent etapele de promovare a Proiectului de lege prin care deciziile Consiliului Suprem de Securitate ar putea deveni obligatorii (inclusiv pentru Banca Națională a Moldovei). În cazul în care redactarea finală a proiectului este de natură să afecteze independența Băncii Naționale a Moldovei, urmează a se interveni și a institui anumite limite de aplicare a prevederilor proiectului (până la excluderea Băncii Naționale a Moldovei din lista entităților față de care se aplică necondiționat prevederile legii).

6. A valorifica legislația, standardele și practicile de consfințire și apărare a drepturilor financiar-bancare atât la nivel instituțional al Uniunii Europene, cât și la nivelul statelor-membre ale Uniunii Europene.

7. A revizui componența Comisiei naționale pentru integrare europeană. Considerăm vital necesitatea includerii Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei în calitate de membru al comisiei nominalizate.

8. A consolida mecanismele de protecție a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și a capacităților de funcționare a instituțiilor puterii de stat în contextul necesităților de eficientizare prin dezvoltare și democratizare.

9. A formula propuneri de *lege ferenda* de completare a Programului de activitate al Guvernului și al Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2026 și altor documente de politici publice cu reglementări ce ar viza diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar;

10. A modifica (redacta) imediat titlul Legii cu privire la bani, având două opțiuni: Legea monetară sau Legea cu privire la unitatea monetară.

11. A completa textul politicilor publice naționale ale Republicii Moldova cu acțiuni ce ar viza activitatea Băncii Naționale a Moldovei în domeniul armonizării legislației bancare naționale la cerințele Uniunii Europene.

12. A elabora proiectul Concepției securității financiar-bancare a Republicii Moldova [9, p. 138], [10, p. 378], [8, p. 64].

13. A acorda asistență legală și metodologică tuturor factorilor decizionali din administrația publică centrală, care sunt ghidați de ideea instituirii unui mecanism real și eficient de protejare a drepturilor finan-

ciar-bancare ale persoanelor.

14. A institui cadrul legal pentru consacrarea și dezvoltarea mecanismelor de protecție a consumatorilor de servicii financiar-bancare [9, p. 138], [10, p. 378], [8, p. 64].

15. A crea instituția Ombudsman-ului financiar-bancar cu atribuții de consacrare și apărare a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor fizice și juridice (societăți economice) din Republica Moldova [9, p. 138], [10, p. 378], [8, p. 64].

16. A crea Institutul Bancar al Republicii Moldova cu atribuții de organizare a cursurilor de perfecționare pentru juriști și specialiști din sectorul financiar-bancar.

17. A consolida procesul de dezoligarhizare normativă a sistemului politic și economic al Republicii Moldova [9, p. 138], [10, p. 378], [8, p. 65].

18. A finaliza reforma Curții Supreme de Justiție, asigurându-se un concurs echitabil și transparent de suplinire a funcțiilor vacante, fapt care ar avea impact pozitiv inclusiv și asupra cauzelor de examinare a diverselor încălcări din sectorul bancar.

19. A reconsidera textul proiectului Hotărârii Guvernului Republicii Moldova cu privire la organizarea și funcționarea Sistemului Național Antifraudă (care urmează a fi aprobată în ședința Guvernului din 7 mai 2025), în sensul expunerii clare și exhaustive a atribuțiilor Băncii Naționale a Republicii Moldovei în calitate de autoritate publică – componentă a Rețelei naționale antifraudă. În caz contrar, ar putea exista ambiguități de coroborare a prevederilor legale ce vizează independența Băncii Naționale a Moldovei cu prevederile Sistemului Național Antifraudă.

B. propuneri de lege ferenda în scopul perfecționării sistemului bancar al Republicii Moldova:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, republicată (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78/140 din 29.03.2016) se completează cu articol separat – articolul 130¹, fiind intitulat „Banca Națională a Moldovei” cu următorul conținut:

„(1) Banca Națională a Moldovei are ca obiectiv fundamental menținerea stabilității prețurilor.

(2) Banca Națională a Moldovei se organizează și funcționează în mod independent.

(3) Banca Națională a Moldovei este condusă de un Comitet executiv și de un Consiliu de supraveghere.

(4) Organizarea Băncii Naționale a Moldovei se reglementează prin lege organică.

(5) Guvernatorul Băncii Naționale a Moldovei este numit de Parlament. Durata mandatului Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei este 7 ani.

(6) Durata mandatului membrilor Comitetului executiv și a Consiliului de supraveghere este 7 ani.

(7) Membrii Consiliului de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei sunt numiți de Parlament.

(8) Revocarea din funcție a oricărui membru al Consiliului de supraveghere se face de către Parlament.

(9) Revocarea din funcție a Guvernatorului Băncii Naționale a Moldovei se face de către Parlament”.

2. A completa textul proiectului de Lege cu privire la sistemul judecătoresc anticorupție și modificarea unor acte normative (votat în primă lectură la 30 noiembrie 2023 și expediat pentru expertizare în adresa Comisiei de la Veneția) cu norme ce ar extinde atribuțiile Colegiului specializat anticorupție al Judecătoriei Chișinău și completele specializate anticorupție ale Curții de Apel Centru asupra cauzelor de corupție bancară cu următorul cuprins: „... fraude bancare cu prejudiciu ce depășește un milion euro...”.

BIBLIOGRAFIE

1. AJIBOYE, T., BUENAVENTURA, L., GLADSTEIN, A., LIU, L., LLOYD, A., MACHADO, A., SONG, J., VRANOVA, A. *Bitcoin: Libertate, finanțe, viitor*. București: Humanitas, 2021. 146 p. ISBN 978-973-50-7269-8.
2. ARMEANIC, A., COJOCARU, V. *Drept bancar*. Chișinău: Tipocart Print, 2023. 154 p. ISBN 978-9975-3594-0-5.
3. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 29.06.2016, nr. 78 art.140.
4. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.122 din 04.06.1991 cu privire la Banca Națională a Moldovei. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1991, nr. 7-10, art. 82.
5. DUMITRESCU-PASECINIC, A. Spre constituționalizarea băncii centrale. În: *Studii și cercetări juridice europene*. Timișoara: Ed. Universul Juridic, 2020. pp. 609-623. ISSN 2066-6403.
6. GUȘTIUC, A. *Drept bancar*. Chișinău: 1999. 317 p. ISBN 9975-954-80-4.
7. **GUȘTIUC, L.** Corupția – element ce periclitează securitatea națională a Republicii Moldova. În: *Protecția drepturilor omului: mecanisme naționale și internaționale*. Chișinău: Tipogr. "Elan-Poligraf", 2017. pp. 93-99. ISBN 978-9975-66-565-0.
8. GUȘTIUC, A., **GUȘTIUC, L.** Fortificarea mecanismelor de apărare a drepturilor economice ale persoanelor prin consolidarea instituțiilor anticorupție din Republica Moldova. În: *Legea și Viața*. Ediție specială. Chișinău: 2023. pp. 52-70. ISSN: 2587-4365.
9. GUȘTIUC, A., **GUȘTIUC, L.** Consacrarea sistemului de apărare a drepturilor economice ale persoanelor prin regândirea activității instituțiilor anticorupție din Republica Moldova. În: *"Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației"*. Volumul X, Partea I. Cahul: 2023. pp.132-142. ISSN 2587-3563.
10. GUȘTIUC, A., **GUȘTIUC, L.** Consolidarea apărării drepturilor economice ale persoanelor prin mecanisme anticorupționale. În: *Culegerea de lucrări științifice – Conferința științifico-practică internațională „Dezvoltare economică și cercetare”*, 21-23 iunie 2023. Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova. Chișinău: 2023. pp.363-383. ISBN: 978-9975-81-149-1.
11. **GUȘTIUC, L.** Criza financiar-bancară – amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova. În: *Studiul "Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale"*. Chișinău: 2016. pp. 95-109. ISBN 978-9975-9761-8-3.
12. KIRIȚESCU, C.C, DOBRESCU, E. M. *Monedă. Mică enciclopedie*. București: Ed. Enciclopedică, 1998. 294 p. ISBN 973-45-0233-6.

13. KIRIȚESCU, C.C. *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*. Vol. II. București: Ed. Enciclopedică, 1997. 592 p. ISBN 973-45-0197-6.
14. Legea nr. 548 din 21.07.95 cu privire la Banca Națională a Moldovei, republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 297-300, art. 544. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 56-57 art. 624.
15. Legea nr. 202 din 06.10.2017 privind activitatea băncilor. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 434-439, art. nr. 727.
16. Legea nr. 550 din 21.07.1995 instituțiilor financiare; republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr. 78-81, art. 199.
17. Legea nr. 202 din 06.10.2017 privind activitatea băncilor. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 434-439, art. nr. 727.
18. POSTOLACHE, R. *Drept bancar*. București: Ed. C:H.Beck, 2012. 368 p. ISBN 978-606-18-0043-8.
19. POLLARD, A., DALY, J. *Banking law in the United States*. Juris Publishing Inc. 2014. 1432 p. ISBN 978-1-5782-3361-8.
20. SMITS, R. *The European Central Bank's pandemic bazooka: mandate fulfilment in extraordinary times*. [citat 07.07.2023]. Disponibil: <file:///d:/Users/Usuario/Downloads/SSRN-id3824740.pdf>
21. YEHOCEVA, S., GUDZ, T., KRUPKA, M., KOLODIZIEV, O., TARASEVYCH, N. The role of the banking system in supporting the financial equilibrium of the enterprises: the case of Ukraine. In: *Banks and Bank systems*, Volume 14, Issue 2, 2019. pp. 190-202. doi:10.21511/bbs.14(2).2019.17. [citat 31.03.2024]. Disponibil: https://www.businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/12235/BBS_2019_02_Yehorycheva.pdf
22. ТАБАЧИЕВ, А. М. *Банковское дело*. Москва: Юрайт, 2024. 547 с. ISBN 978-5-534-16642-2.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice:

- în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, categoria B:

1. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. TÎȘCUL, Cristina. Sectorul bancar al Republicii Moldova – principala amenințare în adresa procesului de implementare a Acordului de Asociere RM-UE. În: *Administrarea publică*, Revista metodico-științifică trimestrială nr. 3 (87)/iulie-septembrie 2015. Chișinău: 2015. pp. 41-53. ISSN 1813-8489.

2. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Fortificarea mecanismelor de apărare a drepturilor economice ale persoanelor prin consolidarea instituțiilor anticorupție din Republica Moldova. În: *Legea și Viața*. Ediție specială. Chișinău: iunie 2023. pp. 52-70. ISSN 2587-4365.

3. **GUȘTIUC, Ludmila**. BELECCIU, Ștefan. O incursiune în evoluția și dezvoltarea Băncii Naționale a Moldovei. În: *Analele științifice al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe Juridice*, nr. 17. Chișinău, 2023. pp. 163-173. ISSN 1857-0976.

4. **GUȘTIUC, Ludmila**. Analiza concepțiilor doctrinare privind sistemul bancar. În: *Analele științifice al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Științe Juridice*, nr. 17. Chișinău, 2023. pp. 257-266. ISSN 1857-0976.

5. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Consacrarea sistemului de apărare a drepturilor economice ale persoanelor prin regândirea activității instituțiilor anticorupție din Republica Moldova. În: *Perspectivile și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației*. Volumul X, Partea I. Cahul, USC, 2023. pp.132-142. ISSN 2587-3563.

Articole în culegeri științifice:

- în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare):

6. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Transposition of the provisions of the Tromso Convention – immediate imperative for the Republic of Moldova (traducere din limba engleză: „Transpunerea prevederilor Convenției de la Tromso – imperativ imediat pentru Republica Moldova”). În: *Materialele Conferinței științifice internaționale – „Transformarea legislației în condițiile legii marțiale și a perioadei postbelice: stare actuală și perspective”* din 17 martie 2023. Yaroslav Mudryi National Law University from Kharkiv. Harkov, 2023. 223p. pp.15-24. ISBN 978-617-8198-04-9.

7. **GUȘTIUC, Ludmila**. Implementarea calitativă a documentelor de politici publice anticorupție în contextual fortificării securității naționale (traducere în limba engleză: „The qualitative implementation of anticorruption public policy documents in the context of strengthening national security”). În: *Materialele Conferinței științifice internaționale – „Humanitarian Standards of Legal Systems in the modern world: challenges, solutions, trends”* (trad. din En.: Standarde umanitare ale sistemelor de

drept în lumea modernă: provocări, soluții, perspective) din 16 mai 2024. Zaporozhye State University (Universitatea de Stat din Zaporoje). Zaporoje, 2024. 255p. pp.77-83. ISBN: 340.116(100): 172 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/77-83_35.pdf

8. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Institutional integrity and anti-corruption practices – challenges to the national security of the Republic of Moldova at the opening stage of negotiations for accession to the European Union (traducerea din engleză în română: „Integritatea instituțională și practicile anticorupție – provocări la adresa securității naționale a Republicii Moldova la etapa de deschidere a negocierilor de aderare la Uniunea Europeană” În: Materialele Conferinței: International Conference on „The EU - Eastern Partnership in the context of Geopolitical Changes and Security Challenges” (trad.din l.engl: Conferința internațională „Parteneriatul UE - Est în condițiile schimbărilor geopolitice și a provocărilor de securitate: oportunități și noi formate de cooperare”), «ЄС-Східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» 620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP6-7. Iunie 2024. Cernăuți, Ucraina. Institutul de Integrare Europeană și Studii Regionale al Universității Naționale „Iuriy Fedkovici”. pp. 54-62. 169 p. УДК 327(4) https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/46-54_15.pdf

Articole în culegeri științifice:

- **în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova):**

9. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Rolul Băncii Naționale a Moldovei în domeniul politicii monetare în contextul integrării europene. În: Materialele mesei rotunde cu participare internațională „Protecția drepturilor omului: mecanisme naționale și internaționale”. Chișinău: 2014. 482 p. pp. 104-107. ISBN 978-9975-4241-8-9.

10. **GUȘTIUC, Ludmila**. Cetățenii reveniți în țară și scăderea volumului remitențelor din Rusia – provocări în adresa securității naționale a Republicii Moldova. În: Materialele mesei rotunde cu participare internațională „Rolul instituțiilor democratice în asigurarea protecției drepturilor omului”. Chișinău: Garomont-Studio, 2016. 448 p. pp. 226-233. ISBN 978-9975-115-99-5.

11. GUȘTIUC, Andrei. **GUȘTIUC, Ludmila**. Impactul ultimelor modificări ale cadrului legal în domeniul financiar-bancar asupra eliminării pericolelor de securitate națională. În: Materialele mesei rotunde cu participare internațională „Rolul instituțiilor democratice în asigurarea protecției drepturilor omului”. Chișinău: Garomont-Studio, 2016. 448 p. pp. 115-126. ISBN 978-9975-115-99-5.

12. GUȘTIUC, Ludmila. Corupția – element ce periclitează securitatea națională a Republicii Moldova. În: Materialele mesei rotunde cu participare internațională, consacrate Zilei internaționale a drepturilor omului, din 8 decembrie 2016 „*Protecția drepturilor omului: mecanisme naționale și internaționale*”. Chișinău: „Elan Poligraf”, 2017. pp. 93-98. ISBN 978-9975-66-565-0.

13. GUȘTIUC, Ludmila. Fraudarea intereselor financiare ale Uniunii Europene în cadrul proiectelor finanțate de către Uniunea Europeană în Republica Moldova: repere evolutive de ordin legal. În: Materialele mesei rotunde cu participare internațională, consacrate Zilei internaționale a drepturilor omului, din 6 decembrie 2017 „*Mecanisme de protecție a drepturilor omului*”. Chișinău: CEP USM, 2018. 430 p. pp. 218-225. ISBN 978-9975-71-978-0.

14. GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. Impactul corupției asupra drepturilor omului în Republica Moldova. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională „*Protecția drepturilor și libertăților omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*” Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM din decembrie 2021, Chișinău: 2021. pp. 115-124. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-124_11.pdf

15. GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. Consolidarea apărării drepturilor economice ale persoanelor prin mecanisme anticorupționale. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „*Dezvoltare economică și cercetare*” organizată de Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova, din 21-23 iunie 2023. Chișinău: 2023. pp. 363-383. ISBN 978-9975-81-149-1 (PDF). Disponibil: file:///d:/Users/Usuario/Downloads/Culegerea_2023_Conferinta_UCCM.pdf

16. GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. Interdependența dintre actul de justiție, respectarea drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupționale. În: Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională, din 23 iunie 2023 „*Actul de justiție și respectarea drepturilor persoanei în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană: abordări inter-disciplinare*”. Chișinău, 2024 (CEP USM). 239 p. pp. 123-149. ISBN 978-9975-62-729-0.

17. GUȘTIUC, Ludmila. Consacrarea și transpunerea documentelor de politici publice anticorupție în contextual integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană. În: Materiale ale Conferinței științifico-practice internaționale (Ediția XXVIII) din 17 mai 2024 „*Teoria și practica administrării publice*”. Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Administrație Publică. Chișinău, 2024. 483 p. pp. 368-377. ISBN 978-9975-62-786-3 (PDF) https://iap.gov.md/images/conferinte/2024/TPAP_2024_m4.pdf

18. GUȘTIUC, Ludmila. Armonizarea legislației anticorupționale ale Republicii Moldova la standardele europene – element cheie întru asigurarea securității naționale. În: *Materialele Conferinței internaționale științifico-practice din 17-18 octombrie 2024. Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice „Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman în contextul aderării Republicii Moldova și Ucrainei la Uniunea Europeană”*. 427 p. pp. 418-422. ISBN 978-9975-62-773-3. file:///d:/Users/Usuario/Downloads/Culegerea%20ICJPS%202024%20A4%20cu%20DOI%20CZU%20FINAL.pdf

- **în alte culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova:**

19. GUȘTIUC, Ludmila. Criza financiar-bancară – amenințare la adresa securității naționale a Republicii Moldova. În: *Studiul „Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale”*. Chișinău: 2016. pp. 95-109. ISBN 978-9975-9761-8-3.

20. GUȘTIUC, Ludmila. Riscuri și amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova: dimensiunea financiar-bancară. În: *Studii științifice „Republica Moldova în contextual oportunităților de modernizare: necesități de democratizare, securitate și cooperare”*. Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2016. pp. 117-127. ISBN 978-9975-3043-2-0.

21. GUȘTIUC, Ludmila. Cadrul legal de integritate în Republica Moldova. În: *Studii și cercetări juridice. Partea 2/2020*. Chișinău: 2020. pp. 134-147. ISBN 978-9975-3201-3-9.

22. GUȘTIUC, Ludmila. Implementarea standardelor anticorupție ale Consiliului Europei în Republica Moldova. În: *Studii și cercetări juridice. Partea 3/2021*. Chișinău: 2021. pp. 137-148. ISBN 978-9975-3201-7-7.

23. GUȘTIUC, Ludmila. Rolul politicilor anticorupționale regionale în fortificarea vectorului european al Republicii Moldova. În: *Studii și cercetări juridice. Partea nr. 5/2023*. Chișinău, (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), 2023. file:///d:/Users/Usuario/Downloads/Studii%20se%20cercetari%20juridice__PARTEA%205-1.pdf pp. 58-65. ISBN 978-9975-3430-3-9.

24. GUȘTIUC, Ludmila. Standarde internaționale anticorupție. În: *Studii și cercetări juridice. Partea nr. 6/2023* Chișinău, (F.E.-P. „Tipografia Centrală”), 2023. file:///d:/Users/Usuario/Downloads/Studii si cercetari juridice__PARTEA 6.pdf pp. 63-75. ISBN 978-9975-3430-4-6.

25. GUȘTIUC, Andrei. GUȘTIUC, Ludmila. Alinierea Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene prin fortificarea mecanismului de apărare a drepturilor economice ale persoanelor și consolidarea instituțiilor anticorupție. În: *Studii și cercetări juridice. Partea Nr. 7-8/2024*. Chișinău, 2024. 252 p. pp.46-81. 36 pagini (2.0 c.a.). ISBN: 978-9975-62-727-6.

ADNOTARE

Guștiuc Ludmila. Sistemul bancar al Republicii Moldova în contextul integrării europene, teză de doctor în drept, Chișinău, 2025

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie formată din 244 de titluri, 145 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 25 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: bancă; sistem bancar; Banca Națională a Moldovei; armonizarea legislației naționale; drepturile financiar-bancare ale persoanei; diminuarea practicilor corupționale; integrare europeană.

Scopul lucrării: constă în analiza științifică a organizării sistemului bancar național, identificarea problemelor din sectorul bancar în procesul de aliniere a țării noastre la standardele europene și formularea recomandărilor pentru optimizarea cadrului normativ privind funcționarea eficientă a sistemului bancar din perspectiva aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Obiectivele cercetării: Pentru realizarea scopului cercetării, sunt formulate următoarele obiective: analiza conceptelor de „sistem bancar”, „activitate bancară” și „operațiune bancară” pentru a înțelege mai bine acțiunile desfășurate de bănci în cadrul unui sistem bancar; examinarea cadrului legal privind regimul juridic al Băncii Naționale a Moldovei și al băncilor comerciale; argumentarea nivelului de independență al Băncii Naționale a Moldovei în calitate de autoritate administrativă în armonizarea legislației bancare; analiza comparativă a sistemelor bancare din unele state ale Uniunii Europene și posibilitatea preluării celor mai bune practici bancare europene în sistemul bancar al Republicii Moldova; descrierea depășirii problemelor alinierii Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene prin consolidarea mecanismului de apărare a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și diminuarea practicilor corupționale din sistemul bancar; identificarea măsurilor și acțiunilor de eficientizare a sistemului bancar al Republicii Moldova în contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Noutatea și originalitatea științifică: Lucrarea evidențiază noutatea și originalitatea cercetării prin abordarea doctrinar-normativă a instituției sistemului bancar pentru a oferi o prezentare clară a nivelului progreselor Republicii Moldova în acest domeniu, punând accent pe statutul de țară candidată la Uniunea Europeană, și prin elucidarea problemelor și dificultăților de realizare a alinierii reglementărilor naționale bancare la standardele europene. Originalitatea științifică se manifestă prin cercetările științifice efectuate asupra cadrului normativ bancar și generalizarea concepțiilor doctrinare privind sistemul bancar național și european, argumentele personale ale autorului vis-a-vis de problematicile abordate. Elementul inovativ al cercetării se materializează prin recomandările autorului privind propuneri de lege ferenda în textul Constituției Republicii Moldova.

Rezultatul/rezultatele obținut/e care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: constau în fundamentarea științifică a reglementării juridice a organizării sistemului bancar autohton prin argumentarea ideii că sistemul bancar necesită să fie mai sigur, mai solid și mai transparent, fapt ce a permis reliefaarea trăsăturilor acestuia și propunerea de soluții în vederea eficientizării și armonizării cadrului normativ aferent sistemului bancar la standardele Uniunii Europene.

Semnificația teoretică: Din punct de vedere teoretico-științific, pe parcursul investigației științifice au fost analizate diverse aspecte în materia dreptului bancar. Rezultatele cercetării pot servi în calitate de suport teoretic adițional pentru disciplina drept bancar.

Valoarea aplicativă a lucrării: Concluziile și recomandările lucrării sunt expuse la finalul cercetării, ținând cont de deficiențele sistemului bancar autohton și de impedențele de realizare a armonizării legislației naționale bancare la legislația Uniunii Europene. Propunem ajustarea cadrului normativ bancar al Republicii Moldova în scopul protecției eficiente a drepturilor financiar-bancare ale persoanelor și evitarea comiterii fraudei bancare 2.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice ale cercetării au fost susținute și expuse la o un șir de conferințe naționale și internaționale, fiind utile atât pentru cercetătorii științifici, cât și în învățământul universitar. Lucrarea științifică, deși destinată, cu preponderență mediului academic, poate fi de folos și specialiștilor din domeniul bancar.

ANNOTATION

GUȘTIUC Ludmila. The banking system of the Republic of Moldova in the context of European integration, PhD thesis in law, Chișinău, 2025

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 244 sources, 145 pages of basic texts. The obtained results are published in 25 scientific articles.

Keywords: the bank; banking system; National Bank of Moldova; harmonization of national legislation; the financial-banking rights of the person; reducing corrupt practices; European integration.

The purpose of the thesis: consists of the scientific analysis of the organization of the national banking system, the identification of problems in the banking sector in the process of aligning our country with European standards and the formulation of recommendations for optimizing the regulatory framework regarding the efficient functioning of the banking system from the perspective of the Republic of Moldova's accession to the European Union.

The objectives of the thesis: To achieve the purpose of the research, the following objectives are formulated: analysis of the concepts of „banking system”, „banking activity” and „banking operation” in order to better understand the actions carried out by banks within a banking system; elucidation of the legal framework regarding the legal regime of the National Bank of Moldova and commercial banks; argumentation of the level of independence of the National Bank of Moldova as an administrative authority in the harmonization of banking legislation; comparative analysis of banking systems in some European Union countries and the possibility of taking over the best European banking practices in the banking system of the Republic of Moldova; description of overcoming the problems of aligning the Republic of Moldova with European Union standards by strengthening the mechanism for protecting the financial and banking rights of individuals and reducing corrupt practices in the banking system; identification of measures to make the banking system of the Republic of Moldova more efficient in the context of the integration of the Republic of Moldova into the European Union.

Scientific novelty and originality: The paper highlights the novelty and originality of the research through the doctrinal-normative approach of the institution of the banking system in order to provide a clear presentation of the level of progress of the Republic of Moldova in this field, emphasizing the status of a candidate country to the European Union, also by elucidating the problems and the difficulties in achieving the alignment of national banking regulations with European standards. The scientific originality is manifested through the scientific research carried out on the banking regulatory framework and the generalization of the doctrinal conceptions regarding the national and European banking system, the author's personal arguments on the issues addressed. The innovative element of the research is materialized through the author's recommendations regarding proposals for amendments in the text of the Constitution of the Republic of Moldova.

The result(s) obtained that contribute to the solution of an important scientific problem: consist in the scientific substantiation of the legal regulation of the organization of the domestic banking system by arguing the idea that the banking system needs to be safer, more solid and more transparent, a fact that allowed highlighting its features and proposing solutions in order to streamline and harmonize the regulatory framework related to the banking system to the standards European Union.

Theoretical significance: From a theoretical-scientific point of view, various aspects of banking law were analyzed during the scientific investigation. The research results can serve as additional theoretical support for the banking law discipline.

The applicative value of the thesis: The conclusions and recommendations of the paper are presented at the end of the research, taking into account the deficiencies of the domestic banking system and the impediments to achieving the harmonization of the national banking legislation with the legislation of the European Union. We propose the adjustment of the banking regulatory framework of the Republic of Moldova in order to effectively protect the financial and banking rights of persons and avoid the commission of bank fraud 2.

Implementation of scientific results: The scientific results of the research were supported and exhibited at a number of national and international conferences, being useful both in the academic environment for scientific research and in university education. The scientific work, although intended mainly for the academic environment, can also be useful for banking specialists.

АННОТАЦИЯ

ГУШТЮК Людмила. Банковская система Республики Молдова в контексте европейской интеграции, диссертация на соискания ученой степени кандидата юридических наук. Кишинэу, 2025

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 244 источников, 145 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 25 научных работах.

Ключевые слова: банк; банковская система; Национальный банк Молдовы; гармонизация национального законодательства; финансово-банковские права человека; сокращение коррупционных практик; Европейская интеграция.

Цель исследования: является научный анализ организации национальной банковской системы, выявление проблем в банковском секторе в процессе приведения нашей страны к европейским стандартам и разработка рекомендаций по оптимизации нормативной базы для эффективного функционирования банковской системы с точки зрения вступления Республики Молдова в Европейский Союз.

Задачи исследования: Для достижения цели исследования сформулированы следующие задачи: анализ понятий «банковская система», «банковская деятельность» и «банковская операция» с целью лучшего понимания действий, осуществляемых банками внутри банковской системы; разъяснение правовой базы, касающейся правового режима Национального банка Молдовы и коммерческих банков; аргументирование уровня независимости Национального банка Молдовы как административного органа в сфере гармонизации банковского законодательства; сравнительный анализ банковских систем некоторых стран Европейского Союза и возможность перенимания лучших европейских банковских практик в банковской системе Республики Молдова; описание преодоления проблем приведения Республики Молдова в соответствие со стандартами Европейского Союза путем укрепления механизма защиты финансовых и банковских прав физических лиц и сокращение коррупции в банковской системе; определение мер по повышению эффективности банковской системы Республики Молдова в контексте интеграции Республики Молдова в Европейский Союз.

Научная новизна и оригинальность: В исследовании подчеркивается новизна и оригинальность исследования посредством доктринально-нормативного подхода института банковской системы с целью дать четкое представление об уровне прогресса Республики Молдова в этой области, подчеркивая статус страны-кандидата в Европейский Союз, и путем освещения проблем и трудностей в достижении соответствия национальных банковских правил европейским стандартам. Научная новизна проявляется в научных исследованиях нормативной базы банковской деятельности, обобщении доктринальных концепций национальной и европейской банковской системы, личных аргументах автора по рассматриваемым вопросам. Инновационный элемент исследования материализуется через авторские рекомендации относительно предложений закона ференды в тексте Конституции Республики Молдова.

Полученный результат(ы), способствующий решению научной проблемы: заключается в научном обосновании правового регулирования организации отечественной банковской системы путем обоснования идеи о том, что банковская система должна быть более безопасной, более прочной и прозрачной, что позволило выделить ее особенности и предложить решения в целях упорядочения и гармонизации нормативно-правовой базы, касающейся банковской системы, со стандартами Европейского Союза.

Теоретическая значимость: В ходе научного исследования с теоретико-научной точки зрения были проанализированы различные аспекты банковского права. Результаты исследования могут служить дополнительным теоретическим обеспечением дисциплины банковского права.

Прикладная значимость: В конце исследования изложены выводы и рекомендации статьи с учетом недостатков отечественной банковской системы и препятствий на пути достижения гармонизации национального банковского законодательства с законодательством Европейского Союза. Мы предлагаем скорректировать банковскую нормативную базу Республики Молдова в целях эффективной защиты финансовых и банковских прав лиц и предотвращения совершения банковского мошенничества 2.

Внедрение научных результатов: Научные результаты исследований были поддержаны и представлены на ряде национальных и международных конференций, оказавшись полезными как в академической среде научных исследований, так и в университетском образовании. Научная работа, хотя и предназначена в основном для академической среды, может быть полезна и специалистам банковского дела.

GUȘTIUC LUDMILA

**SISTEMUL BANCAR AL REPUBLICII MOLDOVA
ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE**

552.03 – Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 24.04.2025
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2.45.

Formatul 60×90/16
Tirajul 50 ex.
Comanda nr. 438.

Tiparul executat la „PRINT-CARO” SRL
mun. Chișinău, str. Astronom Nicolae Donici nr. 14,
MD-2049, Republica Moldova